Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 4286/2013, ECLI:CZ:NS:2014:30.CDO.4286.2013.1

Číslo: 35/2015

Právní věta:

Splnění požadavku změny či zrušení rozhodnutí pro nezákonnost ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nelze obecně nahradit předběžným posouzením rozhodnutí jako nezákonného v odškodňovacím řízení ani v případě prvostupňových rozhodnutí, proti nimž není přípustný opravný prostředek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.12.2014

Spisová značka: 30 Cdo 4286/2013

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Zadostiučinění (satisfakce)

Předpisy: § 13 předpisu č. 82/1998Sb.
§ 314m předpisu č. 141/1961Sb.
§ 8 odst. 1 předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 15. 8. 2013 potvrdil rozsudek O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 2, jímž byla zamítnuta žaloba na zaplacení částky 100 000 Kč s příslušenstvím a zaslání omluvy za újmu, která měla být žalobci způsobena provedením domovní prohlídky, prohlídky v sídle společnosti D., zadržením žalobce a odposlechem telekomunikačních hovorů žalobce.

Výše uvedené úkony byly provedeny v rámci trestního řízení na základě příkazů Okresního soudu Praha – východ. Důvodem pro provedení těchto úkonů mělo být zjištění policejního orgánu, že žalobce prodal panu J. P. sbírku mincí, která dle podezření policejního orgánu mohla pocházet z trestné činnosti. V průběhu domovní prohlídky a navazujícího vyšetřování nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by odůvodňovaly podezření z jakéhokoliv trestného činu, a proto žalobci nebylo sděleno obvinění.

Již na základě tvrzení žalobce se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalobce nenárokuje náhradu škody způsobenou nesprávným úředním postupem, ale náhradu škody

způsobenou nezákonným rozhodnutím. V daném případě totiž žalobce napadá postup státních orgánů (orgánů činných v trestním řízení), který vyústil ve vydání příkazů Okresního soudu Praha – východ k uvedeným úkonům. Žalobce však vůbec netvrdí, že by tato rozhodnutí byla v souladu s ustanovením § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „OdpŠk"), pro nezákonnost zrušena. Z toho vyplývá, že základní podmínka pro odpovědnost státu za vzniklou újmu nebyla splněna. K námitce žalobce, že se jedná o újmu vzniklou nezákonným a nedůvodným zásahem do jeho práv na soukromí, osobní svobodu a dobrou pověst, odvolací soud uvedl, že tato námitka je nepřípadná. Jestliže se žalobce cítí poškozen nedůvodným zásahem do uvedených práv, má k dispozici jiné instituty občanského práva, kterými se může domáhat odškodnění takového zásahu, nikoliv však instituty zákona č. 82/1998 Sb. Odvolací soud neshledal důvodnou ani námitku žalobce vztahující se k možnosti postupu dle ustanovení § 314m zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „tr. ř."). Odvolací soud se v této otázce odchýlil od závěru soudu prvního stupně, přičemž uvedl, že vyslovením porušení zákona dle uvedeného ustanovení se rozhodnutí neruší, tudíž ani takové usnesení by nezaložilo nárok na náhradu nemajetkové újmy z důvodu nezákonného rozhodnutí.

Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje dle ustanovení § 237 o. s. ř. v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe a které mají být dovolacím soudem posouzeny jinak. Jako dovolací důvod dovolatel uvádí nesprávné právní posouzení věci. Dovolatel namítá:

> *a) Policejnímu orgánu nic nebránilo v provozní době navštívit prodejnu společnosti D., požádat o předložení dokladů, vyžádat si vysvětlení žalobce a případně sbírku mincí zajistit pro účely znaleckého zkoumání. Namísto tohoto postupu byl po dobu tří měsíců prováděn odposlech hovorů žalobce, následně byl žalobce zadržen, byla provedena domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor, zadržena sbírka a po dobu celého dne byla omezena osobní svoboda žalobce. Výsledkem byl stejný rozsah informací, který si policejní orgán mohl zjistit mnohem jednodušším způsobem, s nesrovnatelně nižšími lidskými i finančními náklady a bez omezení osobní svobody žalobce a poškození jeho pověsti v místě bydliště. Jedná se tak o zjevný exces, přičemž soudy obou stupňů tuto argumentaci zcela opominuly. Dovolatel odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 30 Cdo 146/2008, a rozhodnutí ze dne 21. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3453/2011.*
>
> *b) Odvolací soud podstatně zvýšil míru restriktivity výkladu ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., když ve shodě se soudem prvního stupně nejen že vylučuje odpovědnost za nesprávný úřední postup odkazem na závěr, že tento postup byl konzumován vydáním rozhodnutí, přičemž na rozdíl od soudu prvního stupně vylučuje i možnost vzniku odpovědnosti za nezákonné rozhodnutí, pokud by byla dodatečně konstatována jeho nezákonnost deklaratorním rozhodnutím dle ustanovení § 314m tr. ř., případně na základě ústavní stížnosti.*
>
> *c) Závěr odvolacího soudu nebere v úvahu postavení žalobce jako osoby bezprostředně dotčené rozhodnutím, ale bez formálního postavení účastníka řízení. Ve vztahu k žalobci proto nemohl být nesprávný úřední postup konzumován vydáním rozhodnutí, na rozdíl od typického případu, kdy se účastník řízení k věci má možnost vyjádřit, předkládat důkazy a tvrzení a průběh řízení tímto způsobem ovlivnit. U rozhodnutí, u nichž úřední postup fakticky nepředchází vydání rozhodnutí, neboť jeho jediným aktem je právě vydání rozhodnutí bez účasti kohokoliv, je nutno dovodit výjimku z pravidla, že vydáním rozhodnutí jsou konzumovány případné nedostatky úředního postupu, neboť zde obojí splývá. Tato otázka nebyla doposud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena.*

d) Odvolací soud žalobce odkázal na „jiný institut občanského práva“, jehož prostřednictvím by se bylo možno domáhat odškodnění za danou nemajetkovou újmu. Tímto institutem odvolací soud zcela zřejmě mínil žalobu na ochranu osobnosti. Soudy obou stupňů nesprávně posoudily procesní otázku, jak naložit s podanou žalobou. Pro projednání žaloby na ochranu osobnosti nebyl věcně příslušný nejen soud prvního stupně, ale v daném stadiu ani soud odvolací, který měl věc projednávat v první instanci, nikoliv v postavení odvolacího soudu. Pokud soud dospěl k závěru, že k projednání nároku na nemajetkovou újmu, který byl v žalobě s dostatečnou určitostí popsán, je příslušný v prvním stupni Městský soud v Praze, bylo jediným řešením postoupení věci soudu věcně příslušnému, neboť každé podání je třeba posuzovat dle jeho obsahu. Závěr, že je věcně nepříslušný soud oprávněn takovou žalobu, která by byla formálně označena určitým způsobem, ale vztahovala se k nároku jiné povahy, zamítnout, je nesprávným právním posouzením věci.

Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení, případně aby zrušil též odpovídající část rozhodnutí soudu prvého stupně.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz čl. II., bod 7 zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto dále zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř.: „Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.“

Dovolatel co do přípustnosti dovolání uvedl, že otázka posuzovaná odvolacím soudem určitým způsobem, má být posouzena jinak. Takovéto vymezení přípustnosti dovolání naznačuje nepochopení jednotlivých předpokladů přípustnosti dovolání, neboť předpoklad přípustnosti dovolání spočívající v tom, že dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, míří pouze na případ právní otázky vyřešené dovolacím soudem v jeho dosavadní rozhodovací praxi, od jejíhož řešení by se měl odklonit (posoudit tuto otázku jinak), a to postupem podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Přípustnost dovolání tudíž může být založena pouze na základě dalších dovolatelem uvedených důvodů, a to odchýlil-li se odvolací soud při řešení právní otázky od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soud, případně nebyla-li odvolacím soudem řešená právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena.

Dovolatel předně namítá, že soudy obou stupňů se nevypořádaly s jeho argumentací, že orgány v trestním řízení se svým postupem dopustily excesu, přičemž dovolatel odkazuje na příslušnou judikaturu Nejvyššího soudu. Dovolatelem uvedená rozhodnutí vychází ze závěrů stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. Cpjn 13/2007, uveřejněného pod číslem 54/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Uvedené stanovisko a rovněž dovolatelem uvedená judikatura se

vztahují k právnímu stavu před účinností novely zákona č. 82/1998 Sb. provedené zákonem č. 160/2006 Sb. Nejvyšší soud v citovaném stanovisku uvádí, že závěry stanoviska na spory dle ustanovení § 31a OdpŠk dopadají přiměřeně. Soudy obou stupňů postavily svá rozhodnutí na závěru, že dovolatelem tvrzená újma nemohla být způsobena nesprávným úředním postupem, neboť daný úřední postup se bezprostředně projevil v soudních rozhodnutích vydaných v trestním řízní. Odpovědnost státu za dovolatelem tvrzenou újmu tudíž může být založena pouze v souvislosti s těmito rozhodnutími. Pro vznik této odpovědnosti však není splněna základní podmínka dle ustanovení § 8 odst. 1 OdpŠk, jelikož daná rozhodnutí nebyla zrušena. Neboť již tato okolnost byla důvodem k zamítnutí žaloby, nezabývaly se soudy výše uvedenou argumentací žalobce. Na této dovolatelem uvedené otázce tudíž napadené rozhodnutí nezávisí. Uvedená otázka tak přípustnost dovolání nezakládá.

Dovolací soud však shledal dovolání přípustným, jelikož napadené rozhodnutí částečně závisí na vyřešení právních otázek, které dosud v rozhodování dovolacího soudu nebyly vyřešeny, a to 1) zda rozhodnutí dle § 314m tr. ř. je rozhodnutím způsobilým naplnit podmínku dle § 8 odst. 1 OdpŠk a 2) zda v případě příkazu k domovní prohlídce, proti němuž není možný žádný opravný prostředek, představuje možnost ústavní stížnosti naplnění podmínky dle § 8 odst. 1 OdpŠk; částečně pak napadené rozhodnutí spočívá na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to totiž 3) zda v případě újmy způsobené zadržením dovolatele se nárok na náhradu této újmy posoudí dle ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., anebo dle obecných ustanovení o ochraně osobnosti. Dovolací soud shledal dovolání podstatně důvodným.

Dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení před oběma soudy nebylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), přičemž dospěl k závěru, že řízení takovou vadou postiženo bylo, neboť již žaloba obsahovala vady, které v průběhu řízení nebyly odstraněny.

Dle ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. musí být z žaloby patrno, čeho se žalobce domáhá. Projev toho, čeho se žalobce žalobou domáhá (tzv. žalobní petit), musí být obsahově úplný, určitý a srozumitelný. Soud totiž musí za řízení vědět, o čem má jednat a rozhodnout, neboť nesmí – s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř. – účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti, než jsou navrhovány. Kdyby žalobce vymezil v žalobě své žalobní žádání (žalobní petit) neúplně, neurčitě nebo nesrozumitelně, převzetí takového petitu do výroku soudního rozhodnutí by mělo za následek, že by rozhodnutí soudu nebylo (z materiálního hlediska) vykonatelné a nenastaly by tak právní účinky, které žalobce zahájením řízení sledoval. Požadavek, aby ze žaloby bylo patrno, čeho se žalobce domáhá, současně nelze vykládat tak, že by žalobce byl povinen učinit soudu návrh na znění výroku jeho rozsudku. Ustanovení § 79 odst. 1, věta druhá, o. s. ř. žalobci neukládá formulovat návrh výroku rozsudku soudu, ale jen to, aby ze žaloby bylo patrno, čeho se domáhá. Žalobce uvede, čeho se domáhá, i tehdy, jestliže v žalobě přesně, určitě a srozumitelně označí (tak, aby to bylo možné z obsahu žaloby bez pochybností dovodit) povinnost, která má být žalovanému uložena rozhodnutím soudu, nebo způsob určení právního vztahu, práva nebo právní skutečnosti. Požaduje-li žalobce peněžité plnění, musí být z žaloby patrno také to, jakou částku mu žalovaný má zaplatit; nemůže-li žalobce svůj peněžitý nárok přesně vyčíslit, musí jej uvést (opět určitě) alespoň v přibližné výši. Neobsahuje-li žaloba všechny stanovené náležitosti nebo je-li – bez ohledu na to, zda po stránce „kvalitativní“ nebo „kvantitativní“ – neurčitá nebo nesrozumitelná, předseda senátu usnesením žalobce vyzve, aby žalobu doplnil nebo opravil, určí mu k tomu lhůtu a poučí jej, jak je třeba doplnění nebo opravu provést (§ 43 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li přes výzvu předsedy senátu žaloba opravena nebo doplněna a nelze-li pro tento nedostatek v řízení pokračovat, soud usnesením žalobu odmítne, jestliže žalobce byl o tomto následku poučen (§

43 odst. 2 o. s. ř.) (srov. například právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003, které bylo uveřejněno pod č. 152 v časopise Soudní judikatura, ročník 2003).

Žalobce může rovněž požadovat, aby bylo rozhodnuto o více peněžitých nárocích (např. na náhradu škody) se samostatným skutkovým základem (jde o tzv. objektivní kumulaci nároků). I v takovém případě musí žalobce v žalobě uvést ohledně jednotlivých uplatněných nároků skutečnosti, kterými u těchto nároků vylíčí skutek (skutkový děj), a rovněž uvést peněžitou částku, kterou z titulu každého jednotlivého nároku požaduje zaplatit. Pokud tak neučiní, nemůže soud jednat o věci samé, stejně jako v případě uplatnění jen jednoho nároku na náhradu škody (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1310/2003, publikované v Souboru rozhodnutí NS ČR, sv. 27, pod C 2261).

V tomto řízení se žalobce domáhal náhrady újmy způsobené odposlechem a náhrady újmy způsobené domovní prohlídkou. Z žaloby není zřejmé, zda se žalobce rovněž domáhal náhrady újmy způsobené omezením osobní svobody v důsledku zadržení dne 24. 11. 2010, nebo zda tuto okolnost uvedl pouze nad rámec a této újmy se nedomáhal. Žalobce se tak v řízení domáhal, aby bylo rozhodnuto o dvou, případně třech, nárocích se samostatným skutkovým základem. Požadoval přiznání odškodnění jak ve formě omluvy, tak ve formě peněžité náhrady. Uvedl však pouze souhrnnou částku ve výši 100 000 Kč. Žalobce však v žalobě neuvedl, jakou konkrétní částku z titulu každého jednotlivého nároku požaduje zaplatit. Soud prvního stupně měl postupem dle ustanovení § 43 o. s. ř. tuto vadu žaloby odstranit. Jelikož soudy obou stupňů v řízení pokračovaly, aniž by bylo zřejmé, o jakých jednotlivých nárocích žalobce rozhodují, bylo řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Jádrem podaného dovolání je námitka dovolatele, dle níž nesprávný úřední postup, s nímž dovolatel spojuje vznik újmy, se ve vztahu k dovolateli nemohl projevit ve vydaných rozhodnutích, neboť dovolatel nebyl účastníkem řízení, v němž daná rozhodnutí byla vydána. Soudy nižších stupňů tak dle dovolatele neměly trvat na podmínce zrušení rozhodnutí, neboť vzniklou újmu měly posoudit ve vztahu k nesprávnému úřednímu postupu, který předcházel vydání rozhodnutí. V soudní praxi dovolacího soudu je již ustálen právní závěr, dle nějž v případě nesprávného úředního postupu, třebaže není v zákoně definován, vychází právní teorie i soudní praxe z toho, že jde o porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu při jeho činnosti, a to i při takových úkonech, které jsou prováděny v rámci činnosti rozhodovací, avšak neodrazí se bezprostředně v obsahu vydaného rozhodnutí (z mnohých srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 804/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, sešit 1/2000 pod č. 4, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1455/2007). Jestliže se však případné nesprávnosti či vady postupu státního orgánu v obsahu rozhodnutí projeví, mohou být zvažovány jedině z hlediska odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím (viz Vojtek, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 92). Jinými slovy při rozhodovací činnosti jde pouze o takový úřední postup, jehož případná nesprávnost se nijak nedotkla správnosti samotného rozhodnutí. Soudy obou stupňů nijak nepochybily, když uzavřely, že v posuzované věci o takový postup nejde. Z tvrzení dovolatele a rovněž z dovolacích námitek jednoznačně vyplývá, že dovolatel vznik újmy spojuje s tím, že uvedené úkony v trestním řízení (domovní prohlídka, odposlech hovorů) provedeny být neměly, nikoliv s tím, že samotná rozhodnutí o nařízení těchto úkonů jsou správná, avšak v řízení došlo k jinému nesprávnému úřednímu postupu. Je tudíž zřejmé, že dovolatel brojí proti správnosti rozhodnutí, jimiž byly úkony v trestním řízení nařízeny.

Dovolací soud se dále zabýval otázkou, zda rozhodnutí dle § 314m tr. ř. je rozhodnutím způsobilým naplnit podmínku dle § 8 odst. 1 OdpŠk.

Dle ustanovení § 314l odst. 1 tr. ř.: „Na návrh osoby uvedené v § 88 odst. 8 Nejvyšší soud v neveřejném zasedání přezkoumá zákonnost příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.“

Dle ustanovení § 314m odst. 1 tr. ř.: „Shledá-li Nejvyšší soud, že příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebo příkaz k zjištění údajů o telekomunikačním provozu byl vydán nebo jeho provedení bylo v rozporu se zákonem, vysloví usnesením porušení zákona.“

Dle ustanovení § 88 odst. 8 tr. ř.: „Státní zástupce nebo policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předseda senátu soudu prvého stupně po pravomocném skončení věci, informuje o nařízeném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu osobu uvedenou v odstavci 2, pokud je známa. Informace obsahuje označení soudu, který vydal příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, délku trvání odposlechu a datum jeho ukončení. Součástí informace je poučení o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení této informace Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Předseda senátu soudu prvního stupně podá informaci bezodkladně po pravomocném skončení věci, státní zástupce, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, bezodkladně po uplynutí lhůty pro přezkoumání jeho rozhodnutí nejvyšším státním zástupcem podle § 174a a policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, bezodkladně po uplynutí lhůty pro přezkoumání jeho rozhodnutí státním zástupcem podle § 174 odst. 2 písm. e).“

Dle ustanovení § 88 odst. 9 tr. ř.: „Informaci podle odstavce 8 předseda senátu, státní zástupce nebo policejní orgán nepodá v řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let spáchaném organizovanou skupinou, v řízení o trestném činu spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, v řízení o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 tr. zák.), nebo pokud se na spáchání trestného činu podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení doposud pravomocně skončeno, nebo pokud je proti osobě, jíž má být informace sdělena, vedeno trestní řízení, anebo pokud by poskytnutím takové informace mohl být zmařen účel trestního řízení, včetně řízení uvedeného v odstavci 6, nebo by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob.“

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4158/2009, uvedl: „Nezákonným rozhodnutím ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., je též takové rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, jehož nezákonnost byla deklarována v rozsudku Nejvyššího soudu vydaného na základě stížnosti pro porušení zákona, aniž zároveň došlo ke zrušení takového rozhodnutí.“ Rovněž deklaratorní rozhodnutí je tudíž způsobilé naplnit podmínku dle ustanovení § 8 odst. 1 OdpŠk, tudíž daný závěr lze vztáhnout i na rozhodnutí dle ustanovení § 314m tr. ř. Bylo povinností žalobce, aby v řízení tvrdil a prokázal existenci tohoto rozhodnutí, neboť dle ustanovení § 8 odst. 1 OdpŠk v případě újmy způsobené odposlechem provedeným na základě příkazu je nezbytné, aby byla rozhodnutím Nejvyššího soudu deklarována nezákonnost vydání příkazu nebo provedení odposlechu. Pokud žalobce nemohl uplatnit postup dle § 314l a násl. tr. ř., např. z důvodu, že v rozporu s ustanovení § 88 odst. 8 a 9 tr. ř. nebyl o odposlechu informován, šlo by zde vskutku o nárok odvozovaný od nesprávného úředního postupu, tedy o nárok založený na jiném skutkovém základu, jenž by tak měl být uplatněn a projednáván, z obsahu žaloby a ani z přednesů žalobce při jednání soudu prvního stupně dne 14. 11. 2012 však nic takového nevyplývá. Ani obsahem svého odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně takový nárok neuplatňuje – ve vztahu ke skutečnosti, že nebyl o svém odposlechu informován, vyčítá, že nebyl proveden jím navrhovaný důkaz.

Dovolací soud se dále zabýval otázkou, zda v případě příkazu k domovní prohlídce, proti němuž není možný žádný opravný prostředek (vyjma ústavní stížnosti), je nezbytné trvat na naplnění podmínky dle § 8 odst. 1 OdpŠk.

Dovolací soud ve svých rozhodnutích opakovaně uvádí, že v souladu se zásadou presumpce správnosti rozhodnutí není soud v řízení o odpovědnosti státu za škodu oprávněn sám posuzovat zákonnost rozhodnutí vydaného v jiném řízení a podmínka nezákonnosti rozhodnutí je splněna pouze tehdy, bylo-li toto pravomocné rozhodnutí skutečně jako nezákonné zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Ze zákona totiž nelze nikterak dovodit, že by stát odpovídal za škodu způsobenou rozhodnutím, které nebylo zrušeno. Neexistuje tedy zákonný podklad pro to, aby byla žalobci přiznána náhrada škody v situaci, kdy rozhodnutí, proti němuž brojí, nebylo zrušeno či změněno (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2025/2009).

Podmínka zakotvená v ustanovení § 8 odst. 1 OdpŠk brání tomu, aby odškodňovací řízení plnilo funkci, která náleží opravným prostředkům. V souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* je na osobě, která se cítí být rozhodnutím vydaným orgánem veřejné moci dotčena na svých právech, aby se proti takovému rozhodnutí bránila prostřednictvím opravných prostředků a docílila tak jeho zrušení. Ani v případě prvostupňových rozhodnutí, proti nimž není přípustný opravný prostředek, nelze obecně dojít k závěru, že absenci opravného prostředku by mělo nahradit odškodňovací řízení. Soudní řízení není, až na výjimky, povinně dvojinstanční. V případě rozhodnutí, u nichž zákonodárce dospěje k závěru, že jejich přezkum v opravném řízení není důvodný, by bylo proti smyslu zákonné úpravy, aby tato rozhodnutí byla přezkoumávána v řízení odškodňovacím.

V případě domovní prohlídky jde však vždy o zásah do práva na respektování soukromého a rodinného života chráněného mimo jiné čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práva a základních svobod (dále jen „Úmluva“). V případech vyjmenovaných v druhém odstavci téhož ustanovení je takový zásah oprávněný. Dle čl. 13 Úmluvy: „Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

V případě nezákonného příkazu k provedení domovní prohlídky je jediným možným prostředkem nápravy podání ústavní stížnosti. Ústavní soud je dle čl. 83 Ústavy České republiky soudním orgánem ochrany ústavnosti. Ač není součástí soustavy soudů a není ani povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí, z jeho četné judikatury k této problematice lze dovodit, že Ústavní soud se přezkumem příkazů k provedení domovních prohlídek zabývá, a že lze ústavní stížnost považovat za účinný právní prostředek nápravy ve smyslu čl. 13 Úmluvy. Ostatně v usnesení Ústavního soudu z 19. 8. 2014, sp. zn. II. ÚS 1149/14, ve věci ústavní stížnosti právě dovolatele (avšak ohledně jiného obdobného nároku) jsou uvedeny četné odkazy na prejudikaturu, jíž se stěžovatelům podařilo nezřídka dosáhnout zrušení příkazů k provedení domovních prohlídek, a je dovozen závěr, že stěžovatel (zde dovolatel) této možnosti nevyužil a příkaz k provedení domovní prohlídky tak nebyl přezkoumán a případně zrušen Ústavním soudem, tudíž neexistuje žádné rozhodnutí, které by mohlo být podkladem pro rozhodnutí soudu o náhradě škody způsobené nezákonným rozhodnutím.

Lze proto mít za to, že právní závěry odvolacího soudu o těchto otázkách jsou neúplné, nepřesné a nesprávné.

Dovolací soud se dále zabýval otázkou, zda v případě újmy způsobené zadržením dovolatele se nárok na náhradu této újmy posoudí dle ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., anebo dle obecných ustanovení o ochraně osobnosti.

Zákon č. 82/1998 Sb. je k občanskému zákoníku ve vztahu speciality, tj. uplatní se zde zásada *lex specialis derogat legi generali* a aplikace speciálního zákona má přednost před občanským zákoníkem, podle nějž se postupuje jen tehdy, neobsahuje-li zvláštní zákon vlastní právní úpravu. Jak již bylo uvedeno výše, novela č. 160/2006 Sb. zavedla do zákona č. 82/1998 Sb. ustanovení § 31a, dle nějž je odškodňována rovněž nemajetková újma. Uplatnil-li dovolatel nárok na náhradu nemajetkové újmy v souvislosti s nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, pak nebylo

možné postupovat jinak, než dle tohoto zákona. Rovněž žalobu, kterou by žalobce formálně označil jako žalobu na ochranu osobnosti, by v tomto případě soud musel dle obsahu posuzovat dle zákona č. 82/1998 Sb (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5180/2009, ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 402/2011, ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2579/2011, a další).

Uplatnil-li žalobce nárok na náhradu újmy způsobené zadržením, pak tím žalobce namítal nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 OdpŠk, přičemž zákonnost tohoto úředního postupu měla být zkoumána. Lze tak přisvědčit námitce dovolatele, že odvolací soud pochybil, když jej odkázal na postup podle občanského zákoníku cestou ochrany osobnosti, neboť odvolací soud měl tento nárok žalobce posoudit dle zákona č. 82/1998 Sb. Lze rovněž přisvědčit námitce dovolatele, že ani tento chybný právní závěr odvolacího soudu nemohl vést k zamítnutí žaloby, ale k postupu dle § 104a o. s. ř.

Jelikož je rozhodnutí odvolacího soudu co do posouzení naplnění podmínky dle ustanovení § 8 odst. 1 OdpŠk a posouzení nároku na náhradu nemajetkové újmy dovolatele nesprávné, nadto řízení je postiženo vadami, a ježto se taková nesprávnost i vady řízení projevují i v rozhodnutí soudu prvního stupně, postupoval dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. a napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně, zrušil a vrátil věc prvostupňovému soudu k dalšímu řízení.